

Føreningen

til

Norske Fortidsminnesmærkers Bevaring.

Marsberetning for 1850,

afgiven

i Generalforsamling den 20de December 1850.

Christiania.

Trykt i Carl C. Werner & Comp.s Bogtrykkeri.

1851.

20 minutes

and now I have

0631 set up

and now I have

Foreningen
til
Norske Fortidsmindesmærkers Bevaring.

Den 20de December 1850 afholdtes den i Lovenes § 10 foreskrevne ordentlige Generalsamling, hvor Directionen ved dens Formand afgav følgende

Marsberetning.

Den i Lovene foreskrevne Beretning om Foreningens Virksomhed i det forløbne Åar har Directionen herved den Ære at afgive.

I sidste ordentlige Generalsamling havde man Anledning til at gjøre Foreningens Medlemmer bekjendte med Architekt Nebelongs Plan til en Restaurering af den mærkelige Stavekirke i Hiterdals Hovedsogn. Directionen ytrede dengang, at man ikke kunde være i Tvivl om, at Foreningen burde, for at fremme denne Plan, tilbyde sin Bistand og nævlig at overtage Omsorgen for og Bekostningen af det fornødne sagkyndige Tilsyn med Byggeføretagendet. Efterat Forhandlinger varre indledede med Vedkommende i Begyndelsen af indeverende Åar, fik Sagen imidlertid en større Betydning for Foreningen, end Directionen fra først af havde tænkt sig. Idet nemlig Kirkeeier og Almoe lagde sin Interesse for Dagen ved at bevilge Vigtige Bidrag til Udførelsen af Arbeidet, vare de derhos enige om at opfordre Foreningen til at overtage dette, og til saaledes at optræde som Bygherre samt bære det endelige Ansvar for det Hele. Da Sagen antoges tilstrækkelig forberedet, til at det kunde bedommes, om det var tilraadeligt for Foreningen at gaae saa vidt, sammenkaldte Directionen i Medhold af Lovenes § 8 en overordentlig Generalsamling, som blev afholdt den 27de April sidstleden. Denne erholdt Oplysning om Forholdene ved en Indstilling fra Directionen, der vil blive aftrykt som Bilag ved nærværende Marsberetning. Generalsamlingen fattede enstemig saadan Beslutning:

„Directionen bemyndiges til for Foreningen til norske Fortidsmindesmærkers Bevaring at overtage Restaurationen af Hiterdals Hovedkirke efter en af Foreningen besorget Plan — under Forudsætning af, at der fra Kirkeierens Side stilles til Disposition et Belob af 1200 Spd. og fra Almuens Side en Sum af 800 Spd.“

Denne Bemyndigelse har Directionen senere benyttet, og det i sidste ordentlige Generalforsamling udtalte Haab, at der i den nu forløbne Sommer kunde blive lagt Haand paa det heromhandlede vigtige Arbeide, har heldigen stadfestet sig. Tildeels som Uddrag af den ovennævnte Indstilling om Sagen skal man oplyse, at Hr. Nebelongs Plan har fundet udelst Bisald hos samtlige Vedkommende, og erholdt vedkommende Øvrigheds Approbation. Directionen har i sine Bestrebelser for Kirkerestaurationen mydt den ønskelige Understøttelse. De nævnte Bidrag af tilsammen 2000 Spd. fra Kirkeieren Halvor Olsen Engrav og Almuen ere i sin Tid bevilgede under den nu indtraadte Betingelse, at Foreningen overtog Arbeidets Udførelse. Efter vedkommende Stiftsovrigheds, samt Statsraadets ensstemmige Anbefalinger er det derhos naadigst tilladt at anvende et Belob af indtil 600 Spd. af Oplysningsvæsenets Understøttelsesfond til Kirkerestaurationen forsaavidt de med Gjennemførelsen af Arkitekt Nebelongs Plan forbundne Omkostninger godtgjøres at overskride i det Hele 3100 Spd. Hvad der ligger mellem denne sidste Sum og hint faste Bidrag af 2000 Spd. bliver Foreningens Udgift — altsaa 1100 Spd. foruden hvad der allerede tidligere er medgaaet til Undersøgelse og Restaurationsplanen.

Med Oplysningsvæsenets Fonds Bidrag haves i Alt til Anwendunge 3700 Spd. Om det var at befrygte, at de samlede Udgifter endog kunde komme til at overskride denne Sum, sogte Directionen at faae undersøgt, forinden man benyttede Bemyndigelsen til at overtage Arbeidet. Det viste sig imidlertid ikke at være tilfældet, og under Arbeidets Drift er der vakt det bedste Haab om, at Arkitekt Nebelongs Overslag, der lyder paa 3340 Spd., vil vise sig paalideligt. Disse foreløbige Oplysninger om Sagens økonomiske Side skal Directionen slutte med at tilfoie, at man for den overordentlige Generalforsamling har paavist, at Foreningen kan taale i dette og næste Aar at bære hin Udgift af 1100 Spd.

Det gjaldt imidlertid ikke alene at sikre sig de fornødne Pengemidler, men ogsaa at hæve de Vanskeligheder, som ere forbundne med Udførelsen af et omfattende Arbeide paa et saa langt bortliggende Sted. I denne Henseende har Directionen været lige saa heldig. Foreningens Medlem, Provst Flood i Hiterdal har nemlig ikke alene mod fortsat Uførdenhed og Opfrelse af Tid gaaet Foreningen til Haande under de forberedende Forhandlinger samt med Silviebringen af alle fornødne Oplysninger, men har ogsaa haft den Godhed at indekomme Directionens Ønske om, at han vilde danne og indtræde i en Byg-

ningscommission. Denne bestaaer foruden af Hr. Provsten og Kirkeeieren Halvor Olsen Engrav af Gaardmændene Bendix Herbjørnsrud og Ole Husthvet og har hødt Directionen al forsynet Bistand i økonomiske Anliggender. En egen Regnskabsfører er efter Bemyndigelse antagen af bemeldte Commission. Denne har stillet betryggende Caution for et passende Beløb, og synes at udføre sit Hverv med megen Omhu.

Til som Conductor at forestaae Kirkebygningsarbeidet har Directionen paa Anbefaling af dens Medlem Hr. Arkitekt Nebelong for den i Overslaget paaregnede maanedlige Godtgjørelse antaget Hr. P. Hansen, som begav sig til Byggestedet i Begyndelsen af Juni Maaned d. A. Af senere Meddelelse fra ham og Bygningscommissionen har det været kjørt at erfare, at han har opfyldt Directionens Forventninger om i ham at have fundet en meget duelig Conductor. Med Omtanke og Driftighed har han nemlig vidst at hæve de Vanskeligheder, som maatte være forbundne med strax at sætte Arbeidet i Gang, uagtet Materialier ikke forud havde funnet samles paa Vinterføret, og med behørig Kraft har han senere fremmet det til almindelig Tilfredshed, ligesom Hr. Hansen i sit Forhold til Directionen har viist den største Punctlighed. Man har for nogen Tid siden indhentet Conductørens og Bygningscommissionens Be-tænkning, om det skulde være nødvendigt eller hensigtsmæssigt at afbryde Arbeidet i indeverrende Vinter og har ved denne Lejlighed erfaret, at Intet er til Hinder for dets stadige Fortsættelse med tilstrækkelig Arbeidskraft. Directionen har hertil givet sit Samtykke og tor derfor haabe, at Arbeidet vil blive tilende-bragt i den fortæst mulige Tid, skjont det vil medtage mere end de i Overslaget beregnede 8 Maaneder.

Om Arbeidets Gang og Udsigterne for dets Fremme skal Directionen hid-sætte følgende af Conductøren under 1ste d. M. meddelte Oplysninger:

Det Brostfeldige er nedbrudt og bortkaffet — Tagverket og Taarnets Af-binding samt Tagklædning af Hovedpartiet, undtagen Svalgangen, er færdig. Den største Deel af Taget over Skibet er spaanlagt, ligesaa Taarnet, der tillige er tjæret, saa at det er i complet Stand. Korser, Draaberender, Monkvær og vindsskeer ere for den halve Deel anbragte, Loftet i Skibet og Choret er i complet Stand; alle de nye Seiler indsatte og de gamle udbedrede; alle Tilsa-rer og Sviller indlagte og udbedrede med Hulsteen og Munr baade i Skibet og Choret samt under de udvendige Vægge om disse. Skibet er fuldfort med Und-tagelse af Indsatning om de Nischer, der ere anbragte i Endevæggen mod Cho-ret samt Gulv og Gallerier. Dette er imidlertid tilligemed Stolene i fuldt Arbeide. Af de indvendige Forziringer er en Deel udbedret. Endelig er Klof-kehuset færdigt til Reisning og endel Materialier opbevarede til forskjelligt Brug. Conductøren oplyser fremdeles, at der er anskaffet omtrent den halve Deel af den i Overslaget paaregnede Steen, ligesaa af Bord og Spiger, samt alle Plan-

ker og alt Tommer, hvorfra en ikke ubetydelig Deel hidtil er uanvendt men fremført til Byggestedet. Omrent $\frac{1}{3}$ Deel af Smedearbeidet og $\frac{2}{3}$ Deel af Kjørselen er bekostet og endelig ere de største vinduer samt forskellige mindre betydelige Ting anskaffede.

I Lobet af Vinteren haaber Conductøren med de duelige Snedkere og Tommermænd, han har i Arbeide, at faae færdig den manglende indvendige Indredning og navnlig Gallerierne, Gulve, Trapper, Stole, Prædikestol, Døbefond samt Altarbord med Kors og Kneafald. Eigeledes ville Buerne mellem Soilerne i Choret blive færdige, Klokkhuset fuldført og en Deel Bord og Tommer ophædet.

Til Baaren vil da i det Væsentlige være tilbage:

1. At nedbryde og opføre Chorpartiets Taarn og Tag.
2. At opføre Svalgangen.
3. Udføre Spaantækningen.
4. Forfærdige manglende Korsør, Windskeer m. B.
5. Besørge Maling og Tjæring.
6. Samt endelig Anskaffelse af de paatænkte hellige Statuer i Chorvæggens 4 Nischer.

Conductøren har endelig bemerket, at uagtet den vanskeligste Deel af Arbeidet er udført, og den, hvortil ikke saa Udgifter have været nødvendige, som ikke kunde forudsæes ved Overslagets Aftattelse, har dette dog hidtil viist sig paa-lideligt, saa at der fremdeles er grundet Haab om at komme godt ud med dets Paahydende.

Denne Fremstilling har Directionen Intet Andet at tilfoie end at der i Overslaget er opført 300 Spd. til uforudseede Udgifter, samt at man efter det tidlige Oplyste har til Raadighed i det Hele 360 Spd. mere end Overslagets hele Paahydende, 3340 Spd. Hidtil er af Foreningens Casse tilstillet Bygningscommissionen 350 Spd. Resten af Udgifterne, der idethule ere opgivne at have været omrent 1100 Spd., ere bestridte af de af Kirkeierne indbetalte Afdrag paa hans Tilskud.

Ogsaa i den Henseende fortjener bemeldte Kirkeier Directionens Anerkendelse, at han ikke alene med Noiagtighed har opfyldt sine Forpligtelser mod Foreningen, men endog, tildels meget tidlige end lovet, har indbetalt næsten hele sit med Liberalitet bestemte Bidrag til Kirkerestaurationen.

Endnu haves i Behold hele Allmuens Tilskud 800 Spd., en ikke ubetydelig Casseeholdning dels her, dels hos Bygningsvæsenets Casserer, og endelig, om det for nogen Deel skulde fornødiges, de 600 Spd. af Oplysningsvæsenets Fond. Det er saaledes under de bedste Udsigter for Arbeidets Fortsættelse, at det Tidsrum udløber, for hvilket nærværende Beretning gjælder. Dette er Directionen saameget mere kjært, som det erkjendes at have været forbundet med de

væsentligste Betenkelsigheder at overtage et saa stort Arbeide for Foreningens Regning og Ansvar.

I den senest afgivne Aarsberetning (S. 6) har Directionen ytret sig derhen, at Foreningens Kræfter for det Forste rigtigst saa meget som muligt koncentreredes til det hidtil omhandlede større Foretagende samt til Offentliggjørelsen af det ved Udgavningerne paa Hovedoen vundne Udbytte, paa hvilken Offentliggjørelse Foreningens Medlemmer have grundet Krav. I Overensstemmelse med denne Plan, der endnu bestemmere er udtalt for den i April d. 2. afholdte overordentlige Generalforsamling, er intet nyt Foretagende af Directionen paabegyndt eller fortsat i indeverende Aar, hvorimod nedenstaende Regnskabs-extract vil vise, at Hovedudgiften gjelder hine 2de Poster.

Den nu fast organiserede Filialafdeling i Throndhjem ses ogsaa at have taget væsentligt Hensyn til Nødvendigheden af, at Foreningens Kræfter ikke for Tiden splittes.

I den Aarsberetning, som Afdelingens Direction, har afgivet til en den 6te November afholdt Førsamling af Filialafdelingens Medlemmer i Throndhjem, og hvorfra en Afskrift hertil er indsendt tilligemed 2de i nærværende Generalforsamling udlagte Tegninger, ytres der saaledes, at Hensyn til at mange Penge tilstrænges til Hiterdals Kirke, har bevæget bemeldte Direction til at udsætte med den ifjor paatænkte Undersøgelse og mulige Oprydden af Stenvitholms Slots Ruiner. Ikun 2de mindre Foretagender ere istedet satte i Verk, i hvilken Henseende dog ogsaa den Omstændighed udhæves, at Directionens Medlemmer have savnet den fornødne Tid til at foretage Reisen og føre Tilsyn med forehavende Arbeider. Det ene af hine mindre Foretagender har bestaet i at forsyne den saakaldte Gutulstue paa Gaarden Us i Neernebo Sogn af Meldalens Prestegjeld, hvilken er afbildet i den ene af ovennevnte Tegninger, med nyt Tag, for saa vidt muligt at face Stuen beskyttet mod yderligere Ødelæggelse, indtil den kan blive fuldstændig istandsat. Stuen har været undersøgt af Foreningens Medlem Mr. Foged Wessel-Berg, som forefandt den i en højt sorgelig Forfatning, med for største Delen indstyrtet Tag, saa at den i hoi Grad var udsat for Beskadigelse af Negn og Storm. — Det andet Foretagende har været at undersøge et Sted paa Gaarden Vorset i Bynesets Prestegjeld, hvor det var Afdelingen meldt, at der fandtes en Gravhol, hvorpaa en Bautasteen var seet, og til hvis Udgavning Opsidderne attræaede Medvirkning. Lagtet de 3 Medlemmer af Directionen, som paa bemeldte Opsordring havde begivet sig til Stedet, ved nærmere Undersøgelse troede at finde, at Høien baade paa Grund af dens Udsænde og dens Beliggenhed neppe kunde være en Begravelse, lod man den dog efter Vedkommendes Ønske undersøge, dels fordi Omkostningerne dermed vare saa ubetydelige, at de ikke kunde komme i væsentlig Betragtning, og dels fordi Directorerne dog ansaae det muligt, at de kunde have feilet i deres

Formening. Dette viste sig imidlertid ikke at have været tilfældet, og i hvad hensigt den formentlige Bautasteen af en hidagtil Stensort kan være reist, synes vanskeligt at afgjøre.

Begge hine Foretagender tilsammen have ifkun medtaget en ringe Deel af Foreningens Contingent af Medlemmerne i Throndhjem.

I den ovennævnte Førsamling i Throndhjem blev for Øvrigt vedtaget et Udkast til Lov for Afdelingens Virksomhed m. V., og foretaget Valg paa 5 Directorer med saadant Udfald, at de fungerende gjenvalges.

Det i forrige Åarsberetning S. 8 omhandlede Originalmaleri, forestillende Anna Colbjørnsdatters Brystbillede, have Norderhofs Sogns Formænd og Representanter overdraget Foreningen til Disposition, og da Christiania Stiftsdirection har meddelt sit Samtykke til at det borttages af Kirkens Sacristi, hvor det nu hænger, vil Directionen besørge det afhentet og undersøgt, for at derefter kan fattes Bestemmelse om dets fremtidige Anwendunge.

Flere Mand have ogsaa iaaer hørt den Godhed at bistaae Directionen med at faae estersporet og overladt Fortidslevninger, saasom Dhrr. Provst Smitt i Vinje, Sognepræst Magelsen i vestre Thoten, Sognepræst Müller i Drangedal og Boghandler Holst i Drammen. Af de Sager, som saaledes ere blevne indsendte og anvendte efter Lovens § 10, fortjener fornemmelig at udhaives endel Snitverk fra Næslands Kirke i Vinje.

Den i det forløbne Åar stedfundne Afgang blandt Foreningens Medlemmer antages omtrent at være erstattet ved Tilgang af nye Medlemmer.

Lønningerne have været de samme som før.

Regnskabet for det forløbne Regnskabsaar, nemlig til 1ste December 1850 viser en Indtegt af 1677 Spd. 106 ß. nemlig:

Cassebeholdning fra f. A. 897 Spd. 14 ß.

Hs. Maj. Kongens Bidrag 25 —

Hds. Maj. Enkedronningens Do. 15 —

Renter af Foreningens Sparebankbog for 1849 17 — 44 =

Nest paa Foreningens Tilkommede for solgt Steen til Toldpakhuset i Christiania 20 — 48 =

Indbetalte Medlemsbidrag 703 —

————— 1677 — 106 =

Udgifterne have været:

1. I Anledning af det endelige Opgjør for Hovedruinens Vedkommende 84 — 63 =

84 Spd. 63 §. 1677 Spd. 106 §.

2. Bedkommende Bygningsarbeidet ved Hiterdals Kirke, deri indbefattet Hornar for Plan og Tegninger	410	—
3. Erhvervelse af et Kart og flere Tegninger	166	— 24 =
4. Lithographier, Trykningsomkostninger m. V.	134	— 89 =
5. Secretærens Løn	50	—
6. Incassation, Porto og Fragt m. V. 90	—	48 =
7. Mindre Udgifter	13	— 74 =
	949	Spd. 58 §.
I Sparebanken og Contanter	728	— 48 =

1677 Spd. 106 §.

R. Keyser. J. Frich. J. Nebelong. Chr. Holst. N. Nicolaysen.

Efterat forestaende Alarsberetning, der ikke gav Anledning til nogen yderligere Forhandling, var op læst, skredes til Balg paa Foreningens Direction og øvrige Embedsmænd. Arkitekt Nebelong havde anmeldt, at han ønskede at udtræde af Directionen. Til Directorer valgtes Professor R. Keyser, Landskabsmaler Frich, Kammerherre Holst, Candidatus juris Nicolaysen og Arkitekt Holtermann, til Casserer constitueret Bureauchef Bødtler og til Revisorer Overretsjustitiarius Arnzen og Bureauchef Holm. Regnskaberne for 1849 og 1850, ved hvilke Revisorerne ikke havde fundet Noget at bemærke, blevé decidederede. Da intet Bidere var at forhandle, hævedes Mødet, i hvilket Foreningens Samling af Tegninger m. V. vare udlagt.

Indstilling

fra Directionen for norske Fortidsmindesmærkers Bevaring til en den
27de April 1850 afholdt overordentlig Generalforsamling.

Directionen har tilladt sig at sammenkalde nærværende overordentlige Generalforsamling i Anledning af et Foretagende af stor Interesse for Foreningen, men hvori Directionen ikke troer sig bemyndiget til paa egen Haand at fatte en afgjørende Beslutning; — dette Foretagende er Restaurationsen af Hitterdals gamle, mærkelige Hovedkirke. I den stdstafholdte ordentlige Generalforsamling i Slutningen af December f. A. forelagte Årsberetning yttrede Directionen sig om det Onskelige i at faae en saadan Restoration gjennemført, den oplyste de Skridt, som i denne Anledning varre foretagne og fremlagde en ved Directionens Medlem Hr. Architekt Nebelong udarbeidet Restaurations Plan med tilhørende Tegninger. Forsaavidt antages Sagens Stilling at være Foreningens Medlemmer eller i det mindste nærværende Førsamling befjendt. Siden omtalte Generalforsamling er imidlertid Sagen betydelig fremfreden og er nu, efter at de nødvendige Oplysninger ere indhentede og de vigtigste forberedende Skridt gjorte, bragt paa det Standpunkt, at en Bestemmelse maa flettes, om Foreningen skal indlade sig paa haint Foretagende. Om Foretagendets Onskelighed i sig selv kan der vel ikke antages at blive Spørgsmaal; efter Directionens Mening bor Spørgsmalet alene være, om Foreningen har Eyne til at gjøre de Oppoffrelser, som nu kumne oplyses at maatte paaregnes til Arbeidets Fremme. Afgjørelsen heraf har Directionen troet at ligge udenfor dens Myndighed, og det af twende Grunde, først fordi de Pengeresurser, over hvilke den nærværende Direction har Raadighed, nemlig den Beholdning som for Tiden haves i Foreningens Kasse og Overflødet af nærværende Åars Indtægt ikke vil tilstrække, — og dernæst fordi Arbeidet, der engang overtaget ikke kan afbrydes, om det end i Åar kan blive paabegyndt, umulig i Åar kan fuldendes, og altsaa vil strække sig ud over den Tid, for hvilken nærværende Direction er valgt. Directionen har dersor antaget, at en Generalforsamlings Beslutning er nødvendig til Sagens Afgjørelse; og for at sætte Generalforsamlingen i Stand til at fatte en saadan, tillader Directionen sig at forelægge den efterfølgende Oplysninger vedkommende deels Sagens nærværende Stilling i det Hele, deels og især de pecuniære Hjælpemidler, over hvilke Foreningen til dens Fremme antages at kumne raade.

Efter at Directionen var kommen i Besiddelse af Architekten's Overslag over de med Byggearbeidets Udførelse forbundne samlede Udgifter til Belob om-

trent	3340	Spd.
henvedte man sig strax i Skrivelse af 21de Januar sidstleden til Provst Flood, Sognepræst til Hiterdal, for at faae den behandlet af vedkommende Kirkeeier og Almuen. Man paaviste da, at Re- script af 3die Mai 1704 om Almuenens Bidrag til store Kirkere- perationer formentlig gjør det til Pligt for Almuen at overtage Anskaftelsen af visse af Materialierne (Graasten og Træmaterialier) samt Kjørselen, hvilke Poster i Overslaget lyde paa et Belob af omtrent	750	Spd.
(Rescriptet nævner ellers ogsaa ganske i Almindelighed Plichtarbeide). Ligesaam fremhævede man, at de Poster, som det nærmest maatte være Spørgsmaal om, at Foreningen skulde overtage, nemlig Conduktørlen, kunst- mæssigt Arbeide og indvendig Maling, ere i Over- slaget opførte med	815	—
—	1565	—
saa at Forhandlingerne navnlig maatte komme til at dreie sig om Dækelsen af Resten	1775	Spd.
nemlig for Udførelsen af Byggearbeide, deriblandt Opsætelse af en Tilbygning til Kirkeklokkerne	1142	Spd.
til Jernfang og Tjære	333	—
og uforudseede Udgifter	300	—
i Alt omtrent 1775 Spd.		
Vorsaavidt disse sidste Poster med særliges Hensyn til Indholdet af Re- script af 3die Mai 1704 maatte synes ligefrem at burde falde Kirkeeieren alene til Last, skal Directionen allerede her fremhæve, at der forinden Foreningen fred ind — i den Hensigt at faae en bedre Byggeplan befolgt — var af en til Kirke- bygningen der i Egnen afbenyttet Bygmester udarbeidet en Restaurationsplan, hvorførst de samlede Omkostninger skulde have belobet sig til omtrent 1860 Spd. saa at Kirkeeieren med samme Bidrag af Almuen som nedenfor vil blive oplyst at der nu er bevilget, nemlig	800	—
vilde have sluppet med en Bekostning af omtrent	1050	Spd.

Med dette for Die fremsatte Directionen i sin Skrivelse til Provst Flood
vel den Formening, at Foreningen endvidere burde tilskyde noget Mere end de
ovenfor nævnte 815 Spd., og antydede nogle faa Hundrede Spdlr. som det
Belob, den muligens vilde see sig istrand til yderligere at yde; men fra Direc-
tionens Side var der dog stadigen forudsat, at Kirkeeieren og ikke Foreningen
skulde optræde som Bygherre, og altsaa bære det endelige Ansvar for Foreta-
gendet i det Hele og navnlig for dets Kostende over de Bidrag som af Almuen,

Forenningen, og (som man tillige antydede for Provst Flood) af det Offentlige
maatte være stillede til Raadighed.

Forhandlingernes senere Gang har imidlertid givet Sagen en Stilling, der gjør det i visse Henseender meget betenkligere for Foreningen at indlade sig paa det heromhandlede Foretagende, end Directionen som ansørt fra først af havde forestillet sig. Der handles nemlig nu nærmest om, at Foreningen skal optræde som Bygherre med faste Tilskud navnlig fra Allmuen og Kirkeeieren. Denne Stilling er vistnok ansvarsfuld, men paa den anden Side giver den aldeles frie Hænder og er derfor meget bekvemmere ved Arbeidets Udførelse, hvilken under enhver Omstændighed vilde komme til at foregaae under Ledelse af en af Foreningen antagen Bygningsknydig. Med Hensyn til hvad nu er ansørt om Sagens nærværende Stilling skal Directionen her meddele følgende nærmere Oplysninger:

Allerede denne Sum er dog større end Directionen tor tilraade anvendt paa dette ene Foretagende, hvor meget det end erkjendes at have Krav paa, saavidt andre Hensyn tillade, at understlettes af Foreningen. Efter den af Cassereren meddelte og nedenfor gjengivne Calcul over Foreningens Indtægter og Udgifter kunde nemlig ikke saameget paaregnes at vere i Behold ved Udgangen af 1851, om end intet større Foretagende imidlertid paabegyndtes, og for en

længere Tid synes man dog ikke at burde binde Foreningens Virksomhed udelukkende til et enkelt Arbeide, som ikke taaler nogen væsentlig Afbrydelse. Dertil kommer, at man altid maa være forberedt paa Muligheden af, at Overslaget bliver overskredet, uagtet Architekten gentagende har forsikret, at Materialernes Mængde er sat saa rundeligt, at ingen Overskridelse forsaavidt kan forudsees, Priserne derhos stemme med hvad der var opgivet i en øvemøjet i Egnen kendt bygningskyndig Mands Overslag, og uagtet der endelig er opført til uforudseede Udgifter en Sum af 300 Spd.

Før at sætte den ærede Generalforsamling i stand til med nogenlunde Tryghed at kunne afgjøre nærværende Sag har Directionen fort Brevverling med Provst Flood betræffende de i Architekten's Overslag opførte Prisers Paalidelighed, i hvilken Henseende Provsten velvilligen har gaaet Directionen tilhaande med Oplysninger. Med Hensyn til disses Indhold maa Directionen forelsig bemærke, at dens Hensigt alene har funnet være — navnlig gjennem Anbud paa Leverance — at komme efter hvor store Overfridelser man kan være utsat for. Det er en Selvfølge, at der, naar Foreningen først havde paataget sig Arbeidet, kan blive Spørgsmaal om for endel Posters Vedkommende at soge de ringest mulige Priser opnaaede gjennem aabnet Concurrence.

men for en væsentlig Deel er dog denne ikkun tilsyneladende, da paa den anden Side Priserne nu ere opgivne med Tillæg af Transportomkostninger, og dertil er i Overslaget regnet i det Hele 140 Spd., altsaa vel paa de heromhandlede væsentlige Dele omtrent 100 —

Med Hensyn til hvad ovenfor er opført om; at bedre Priser kunne ventes opnæaede efter aabnet Concurrence, hvorom tildels udtrykkelig er givet Haab, samt om andre Posters Paalidelighed, kan Directionen ikke finde, at de ovenomhandlede Oplysninger ere afskräffende. Heller ikke synes man berettiget til i Sagens nærværende Stilling at følde den Dom, at Allmogens Tilstud, der er 50 Spd. større end der i Overslaget er opført for de Materialier, som den er pligtig til at anskaffe, er for lidet. Det maa nemlig gjenstaaende bemærkes, at de deri nævnte

Priser stemme med hvad der var anslaaet i det ældre af en kendt Mand forfattede Overslag, saa det er at vente, at den Forøgelse, hvorom der nu er Spørgsmaal og som ikke hidrører fra Kjørselsomkostningerne, ialfald for den største Deel har sin Grund i, at Directionen har maattet ile med at soge foreløbige Anbud hos enkelt Mand, for dog at have Noget at støtte sig til ved Sagens videre forberedende Behandling. Imidlertid maa man være af den Formening, at Generalforsamlingen gjør rettest i at tænke sig de opgivne højere Priser og saaledes at paaregne som den endelige Udgift Beløbet af Overslagets specielle Poster 3040 Spd.
med Tillæg af ovennevnte 280 —
. 3320 Spd.
og derhos til uforudseede Udgifter de opførte 300 —
. ialt samlet Udgift 3620 Spd.
eller med Fradrag af Kirkeierens og Allmogens Tilskud 2000 —
. 1620 Spd.

At Foreningen skulde overtage hele dette Tilskud af 1620 Spd. kunde imidlertid Directiveyen ikke anse tilraadeligt. Man nærer nemlig den Ansuelse, at Foreningen ikke bor anvende mere paa dette Foretagende end i det Hele omtrent 1200 Spd. altsaa med Fradrag af de allerede anvendte omtrent 120 Spd. til Architekten Reise, Tegningers og Overslags Kostende

med et rundt Tal 1100 Spd.

Directionen har dersør været betænkt paa at sikre Foreningen et Bidrag af det Offentlige stort 600 Spd., forsaaavidt dette maatte tilstrænges efterat den selv har anvendt ovennevnte Sum og i den Forudsætning, at Generalforsamlingen vilde dele denne Directionens Anstuelse, indgav man en underdanigst An-søgning om et saadant Bidrag af Oplysningsvæsenets Fond, hvilken An-søgning har nydt den kraftigste Medvirking fra Stiftsdirectionens og Statsraadets Side og naadigst er indvilget ved Kongelig Resolution af 12te April d. A.

Efter det Foranførte kan man for at lette Oversigten sammenfatte Sagens Stilling i følgende Puncter:

Heraf udredes:

Kirkecieren	1200	Spd.
Almuen, hvis den faaer et ansøgt Laan, hvilket man tør forudsætte	800	—
Toreningen formenes for Fremtiden at kunne over- tage — hvorom mere nedenfor — som yderligere Udgift	1100	—

3100 Spd. 3620 Spd.

Efterat alle disse Summer ere anvendte kan man af Oplysningsvæsenets Fond erholde anviist forsaa-
vidt fornødiges et Belob af intil 600 —

3700 —

Til Anwendung haves mere end paaregnet 80 Spd.

Denne overskydende Sum er vistnok ringe, forsaavidt det maatte være at befrygte, at det gjorte Overslag skulde vise sig at være saa meget forslidet, at Arbeidet vilde medtage noget Væsentligt mere end den forøgede Udgift af 280 Spd., hvorpaa man som ansort bor være forberedt, tillagt de 300 Spd. til uforudseede Udgifter. Men ligesom man nærer bestemt Haab om, at Foreningens Pengekraefter ville være i Stigende, saafremt et saa almoejinteressant Foreta-
gende kommer til Afgjørelse, saaledes maa det formentlig komme i Betragtning, at i Nodssald visse — og tildels temmelig kostbare — Dele deraf, saasom No-
get af den indvendige Decoration kan blive for det Forste at opsette og at ud-
fore efterhaanden som Midler kunne tilveiebringes.

Til Sagens fornødne Oplysning staar formentlig nu iflun tilbage at gjøre
Nede for Foreningens Evne til i Lobet af dette og næste Aar at bære en Udgift af 1100 Spd., i hvilken Henseende folgende Oplysninger og Overslag ere
meddelt af Cassererent:

Som oplyst ved forrige Generalforsamling var Cassebeholdningen, der forstor-
stedelen henstod i Christiania Sparebank den 1ste Decbr. 1849: 897 Spd. 14 f.

Efter Middeltallet af de 2de sidste Regnskabsaars Brutto-
Indtagt kan denne ogsaa for Aarene 1ste Decbr. 1849 an-
sættes til mindst 720 Spd. aarlig, og da der nylig er ud-
gaaet en temmelig almindelig Opfordring til Afgjørelse af de
mange Restancer, som ere uadskillelige fra et Selskab, der ikke
gjor nogen Trang gjeldende, paaregnes mindst 740 Spd.
aarlig eller for 2 Aar 1480 —

Tilsammen 2377 Spd. 14 f.

Siden sidste Regnskabs Afslutning har Foreningen haft
Udtællinger til et Belob af over 310 Spd.

Nimeliggvis vil der medgaae til Betaling for
allerede udførte Arbeider samt Trykning og Li-
thographering vedkommende Aarsberetningen for
1849, Lønninger og endelig til lobende Udgifter
for d. A. omtrent 300 —

Efterat Contingenten for 1850 og 1851 er
indkommet, vil Foreningen ikke faae nogen væ-

610 Spd. 2377 Spd. 14 ½.

sentlig ny Indtægt for Sommeren 1852, men forinden maa afholdes 2 Aars Trykningsomkostninger omtrent	250 —
og 1½ Aars Lønninger, Indfordningsprocenter og løbende Udgifter omtrent	250 —
Endelig vil maaßke Filialafdelingen i Throndhjem komme til at anvende en større Deel af Medlemmernes Contingent der eller omtrent 60 Spd. aarlig for 1850 og 1851	120 —
	1230 —

altsaa til Anvendelse i Löbet af dette og næste Aar omtr. 1140 Spd.

Det vil sees, at dette Overslag er affattet under den bestemte Forudsætning, at intet andet større Foretagende sættes i Verk i Löbet af bemeldte 2de Aar.

Sluttelig bemærkes, at Directionen endnu ikke kan have nogen bestemt Formening om det, saafremt at Generalforsamlingen maatte beslutte, at Restaurationsen kan overtages, kan lade sig gjøre at paabegynde Arbeidet allerede i indeværende Sommer, eller om det helt maa udsættes indtil næste Aars Føraar. Som ansigt er nemlig Communens Laaneandragende endnu ikke afgjort, og det er ikke sikkert eller endog blot overveiende sandsynligt, at alle fornødne Materialier kunne fremskaffes før næste Vinter.

Sagens Stilling i det Hele tilsiger formentlig, at Generalforsamlingens Beslutning gaaer ud paa en Bemyndigelse til Directionen eller en Negatelse deraf, hvorefter man vil have at iagttagte det Tornedne ved Afgivelse af den Erfløring, som er afæsst Foreningen, nemlig om den vil overtage Arbeidet med de tilstaaede Tilskud eller ikke.

I Henhold til Foranforde giver Directionen sig den Ere at indstille til Generalforsamlingen at satte følgende Beslutning:

Directionen bemyndiges til for Foreningen til norske Fortidsmindesmærkers Bevaring at overtage Restaurationsen af Hitterdals Hovedkirke efter en af Foreningen besorget Plan — under Forudsætning af, at der fra Kirkeierens Side stilles til Disposition et Beløb af 1200 Spd. og fra Almuens Side en Sum af 800 Spd.

Udkast

til Grundregler for Dannelsen af Filialafdelinger under Foreningen til norske Fortidsmindesmærkers Bevaring.

(Beklagne i 2 forskellige Møder).

I.

1. Enhver Egn af Riget, hvor Interessen for Foreningens Diemed er vakt og et tilstrekkeligt Aantal Medlemmer befinner sig, skal en Afdeling af Foreningen i Christiania seses oprettet.
2. En saadan Afdeling bør tilstaaes saa stor Frihed og Uafhængighed, som Diemedet tillader, uden at Centralforeningens Kræfter formegent svækkes eller dens præsumtive større Sagkyndighed heroves Tilsyn med Afdelingens Virksomhed.
3. Afdelingens Medlemmer ere tillige Medlemmer af Centralforeningen, til hvis Kasserer den aarlige Contingent betales, mod at samtlige Medlemmer erholde Aarsberetning m. V.
4. En Trediedeel af den aarlige Contingent for Afdelingens Medlemmer stilles, forsaavidt den indkommer, til dens Bestyrelsес frie Raadighed, for at anvendes til Fortidsmindes Bevaring, Undersogelser, Aftegning eller deslige samt til Administrationsudgifter. Til Offentliggjørelse af de vundne Resultater maa disse Penge derimod ikke anvendes uden Centralforeningens Samtykke.
5. Er der inden Afdelingens Omraade Anledning til Foretagender, hvortil større Pengemidler udfordres, end § 4 har stillet til dens Raadighed, indgiver den til Centralforeningen en Fremstilling af det Arbeides Natur og Hensigt, som ønskes udført, tilligemed en saavidt muligt paalidelig og omstændelig Beregning over det fornødne Tilskud. Centralforeningen kan da bevilge et saadant Tilskud eller en Deel deraf, og er berettiget til at knytte de Betingelser til Bevilgningen, som den anseer fornødne.
6. Ved Arbeidernes Ophør for Aaret eller senest inden Udgangen af October indsender Afdelingens Bestyrelse til Centralforeningen en Beretning om sin Virksomhed i Aaret, der heel eller i Uddrag indtages i Foreningens Aarsberetning. Med hin Beretning indsendes en Extract-Afsskrift af Afdelingens Regnskab, der i Øvrigt revideres og decideres af Afdelingen selv.
7. Afdelingen giver sig ellers selv de Love for sin Virksomhed, som den finder hensigtsmæssige, men tilstiller Centralforeningen Afsskrift deraf, samt underretter den

om enhver senere deri foretagen Forandring. Bestemmelserne om Afdelingens Forhold til Centralforeningen kunne ikke forandres uden dennes Samtykke.

II. om bestemmelserne om Afdelingens Forhold til Centralforeningen.

1. I enhver Egn, hvor Interessen for Foreningens Dine med er udbredt, eller hvor et større Foretagende ønskes udført, bor Foreningen stræbe at fåae oprettet Filialafdelinger.
2. Disse Afdelinger, hvis Medlemmer nyde lige Nettigheder med Foreningens øvrige Medlemmer, staae under en selvvalgt Bestyrelse, der har Ret til frit at raade over en saa stor Andel af vedkommende Medlemmers Contingent, som, efter Overleg med Foreningens Direktion, forud maatte bestemmes. Til større Foretagenders Fremme kunne de erholde den videre fornødne Understøtelse af Foreningens Kasse.
3. Alrlig, og senest inden Midten af November Maaned, indsende Afdelingsbestyrelserne til Foreningens Direktion en Beretning om deres Virksomhed i Året, for heel eller i Uddrag at optages i Foreningens Aarsberetning. Med hin Beretning indsendes en Extract-Afsskrift af Afdelingens Regnskab, der i Øvrigt revideres og decideres af denne selv.
4. Afdelingerne give selv Lovene for deres Virksomhed; dog maa disse ikke stride mod Foreningens almindelige Love. Afsskrift af hine tilligemed senere vedtagne Tillægsbestemmelser meddeles Foreningens Direktion. Bestemmelser om Afdelingernes Forhold til Foreningen kunne ikkun ved fælles Øvereenskomst forandres.

Love

for Foreningen til Norske Fortidsmindesmærkers Bevaring.

(Vedtagne i Generalforsamling den 16de December 1844).

§ 1.

Foreningens Formaal er: at opspore, undersøge og vedligeholde Norske Fortidsmindesmærker, især saadanne, som oplyse Folkets Kunsthærdighed og Kunstsands i Fortiden, samt gjøre disse Gjenstande bekjendte for Allmenheden ved Afbildninger og Beskrivelser. Foreningen vil derfor, saavært dens Midler tilstrække, understøtte Reiser i Fædrelandet og befordre Udgivelsen af Værker, sightende til ovennevnte Diemeds Opnacelse.

§ 2.

Foreningens Middelpunkt er Christiania.

§ 3.

Til at bestyre Foreningens Anliggender vælges aarligent blandt dens i Christiania værende Medlemmer en Direktion af 5 Personer og derhos ved førststilt Valg en Kasserer og to Regnskabsrevisorer. Direktionen udvælger etter af sin egen Midte en Formand og en Sekretair¹⁾. Den supplerer sig selv i Tilfælde af Vacance indtil næste Valg.

§ 4.

Ordentligt Medlem af Foreningen er Enhver, der anmelder sig hos Direktionen og aarlig erlægger til Foreningens Kasse en Contingent af een Speciedaler, hvilken indbetales forskudsviis til Foreningens Kasserer i Begyndelsen af hvert Aar. Er den ei erlagt inden Paaske, ansees Vedkommende for udtraadt af Foreningen²⁾.

§ 5.

Foruden de ordentlige Medlemmer kan Direktionen indbyde overordentlige eller Eresmedlemmer, hvilke da ingen Contingent erlægge.

¹⁾ Ordene „og en Sekretair“ udgaae ifølge Generalforsamlingens Beslutning den 22de Decbr. 1847.

²⁾ Denne sidste Bestemmelse er indtil videre sat ud af Kraft.

§ 6.

Direktionen samles paa Formandens Indbydelse saa ofte som eet af dens Medlemmer forlanger det. Den raader for Anvendelsen af Foreningens Pengemidler og sætter sig i de Forbindelser, indenlandske og udenlandske, som den anseer for hensigtsmæssige. Dens Beslutning flettes ved Semmeslerhed.

§ 7.

Kassereren aflagger aarligt Regnskab for Direktionen, hvilket Regnskab, efterat være revideret af de dertil udvalgte Revisorer, fremlegges for den næste ordentlige Generalforsamling.

§ 8.

Mod Arets Slutning holdes, efter offentlig Indbydelse af Direktionen, en Generalforsamling. I denne velges Foreningens Direktion og øvrige Embedsmænd, afgives Beretning om Foreningens Virksomhed og Fremgang, forelægges det foregaaende Aars Regnskab og forhandles forørigt alle de Gjenstande Foreningen vedkommende, som af Direktionen eller nogen anden af Foreningens Medlemmer maatte bringes under Discussion. Direktionen kan ogsaa til andre Tider sammenkalde overordentlige Generalforsamlinger, naar den finder saadant hensigtsmæssigt.

§ 9.

Direktionen lader aarligen trykke og uden særligt Betaling uddele til Foreningens Medlemmer en Udsigt over Foreningens Virksomhed i Arets Løb, hvormed følger Afbildning og Beskrivelse af en eller anden mærkelig Levning af Fortidens Kunst eller en Afbildning, der har Oplysningen af Fædrelandets Fortidsmindesmærker til Gjenstand.

§ 10.

De Oldsager, hvorfaf Foreningen maatte komme i Besiddelse, overdrages, efter at være benyttede, til en af Rigets Oldsamlinger eller andre offentlige Samlinger, estersom Foreningens Direktion maatte finde det mest passende.

N. Keyser. **Frich. Nebelong.** **Chr. Holst.** **A. Tidemand.**

T I M M E L S T E A N Q U I N N O L

Fortegnelse

over antiquariske Gjenstande, angaaende hvilke Foreningen til
norske Fortidsmindesmærkers Bevaring i Særdeleshed ønsker sig
Oplysninger meddeelte.

Mærkelige Kirkebygninger af Steen og Træ, — af sidste Slags især de saafaldte Stavekirker — med dertil hørende Forziringer af Maleri og Snitværk, samt gamle Indskrifter med Runer eller latinske Bogstaver; Kirke-Inventarium: Altere, Alterskærer, Helgenbilleder, Kirkeklokker, Rosgelskar, Reliquiekasser, Kalk, Døbefunder, Døbesfæde, udskaarne Stole og deslige Sager; — gamle og i Formen mærkelige Husebygninger, baade Baaningshuse og Stabbure, med deres Forziringer og Indskrifter; — Levninger af gamle Bygninger, der kunne give Oplysning om Bygningskunstens Standpunkt i Middelalderen, saasom Kirkeruiner og Ornamenter derhen hørende; — gammelt Huisgeraad af Træ, Steen eller Metal, saasom Høisædes-Stole og andre Stole, Borde, Skabe, Kister, Driftekorn og andre Driftekær, Kjedler og deslige; — Bautastene og Steine med Runecinskift, Steenkors og gamle Gravstene, mærkelige Gravhsie og Steensætninger; — Sager, fundne i Gravhøier, saasom Gravurner, Baaben, Redskaber, Smykker, Af-guds billeder eller Amuleter og lignende Sager; — samme Slags Gjenstande, bevarede fra Oldtiden; — Mynter, — Brudesmykker, — Pergamentsbreve med Segl.

Foreningens Medlemmer

Juli 1851.

Beskyttet:

Hans Majestæt Kongen.

Hendes Majestæt Dronningen.
Hendes Majestæt Enkedronningen.
Hendes Kongelige Høihed Kronprindsessen.
Hendes Kongelige Høihed Prindsesse Eugenie.
Hans Kongelige Høihed Kronprinsen.
Hans Kongelige Høihed Prinds Gustav.
Hans Kongelige Høihed Prinds Oscar.
Hans Kongelige Høihed Prinds August.
Direktører:
Professor Rudolf Keyser, Formand.
Landskabsmaler Joachim Frich.
Kammerherre Chr. Holst.
Cand. juris N. Nicolaysen.
Arkitekt P. Holtermann.

Const. Bureauchef J. D. Bodtker, Kasserer og Sekretær.

Justitarius Carl Arntzen, } Revisorer.
Bureauchef Holm,

Gresmedlemmer:

Professor Johan Christian Dahl, i Dresden.
Rigsantiquarius Bror Emil Hildebrand, i Stockholm.
Etatsraad C. J. Thomsen, i Kjøbenhavn.
Etatsraad Carl Christian Rafn, i Kjøbenhavn.
Professor Dr. Kugler, i Berlin.
Archivar Dr. Lisch, i Schwerin.

Siden forrige Aars Juli Maaned ere flere af Foreningens Medlemmer dels døde dels udmeldte. Derimod ere følgende Medlemmer siden tilkomne.

B.

1. Bagger, Herman Handelsborger Skien.
2. Bärnholtz, Otto Kjøbmand —
3. Bech, D. N. Arkivar . . . Throndhjem.
4. Blom, Chr. H. Grosserer . . . Skien.
5. Bredsdorff, N. Cand. philos. . —
6. Brun, L. Kjøbmand . . . Christiansund.

C.

1. Capjon, S. Grosserer . . . Drammen.

E.

1. Engrav, Halvor Olsen Kirkeier Hiterdal.

F.

1. Fejer, Sørenskriver . . . Ekersund.

H.

1. Heiberg, Foged . . . Mandal.
2. Hansen, Maler . . . Throndhjem.
3. Hoell, G. S. Kjøbmand . . . Skien.
4. Holsfeldt, P. Cand. theol. . —

K.

1. Kraft, Sørenskriver . . . Mandal.

L.

1. Lammers, G. Sognepræst . . . Skien.

M.

1. Mathiesen, B. Skipper . . . Mandal.

P.

1. Parr, Hans H. Kjøbmand . . . Drøbak.
2. Paus, C. C. Byfoged . . . Skien.
3. Plesner, J. Kjøbmand . . . —

R.

1. Røde, F. Probst . . . Gjerpene.
2. Rynning, Toldkasserer . . . Ekersund.

S.

1. Schaaning, N. Kjøbmand . . . Skien.
2. Stuðach, Vicarius . . . Stockholm.

T.

1. Theiste, J. M. Toldkasserer . . . Skien.
2. Thomsen, A. F. Kjøbmand. . —
3. Thorbjørnsen, S. Profurator . —

V.

1. Bauvert, J. Kjøbmand . . . Skien.

Depotbiblioteket

h070 14 037

25